

KAMU DİPLOMASİSİ: BAŞKA HALKLARA ANGAJE OLMAK, AYAKLANDIRMAK

Doç.Dr.Sait YILMAZ*

Özet:

1960'lı yıllarda akademik literatüre giren "Kamu Diplomasisi" kavramı, tıpkı barış, savaş, demokrasi ya da yumuşak güç gibi muğlak ve tanımlanması tartışma konusu olmaya devam eden bir uluslararası ilişkiler olgusu olmaya devam etmektedir. Bunun temel nedeni diğer kavramlarda olduğu gibi genellikle ülkelerin bu tanımlamalardan beklentileri yani farklı çıkar algılamalarıdır. Türkiye ya da Norveç'in algıladığı gibi kamu diplomasisi öncelikle kendi dış politikanızı diğer ülke halklarına anlatmak ve ülke imajını geliştirmek için bir etkileme faaliyeti ya da daha ötesinde fikirler savaşını kazanmak olarak görülebilir. Bunun bir adım ötesinde kamu diplomasisinin büyük güçler tarafından yumuşak gücün bir vasıtası olarak diğer ülke halklarına derinden nüfuz etmek ve onları uzun vadeli dönüştürmek için bir yöntem olarak kullanıldığı görülmektedir. 2010 yılında başlayan ve halen devam eden Ortadoğu'daki Arap hareketlerinde ise kamu diplomasisinin sosyal medyayı kullanarak aynı zamanda bir ayaklandırma ve içten çökertme vasıtası olarak kullanıldığı dönem başlamıştır. Bu makalede, kamu diplomasisinin kavramsal boyutları ve özellikle bu alanın lideri olan Amerika Birleşik Devletleri tarafından Ortadoğu'daki kullanılma yöntemleri üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Yumuşak Güç, Sosyal Medya.

Abstract:

The term of "Public Diplomacy", joined in academic literature in 1960's, continues to be a matter of obscure and controversial international phenomenon such as peace, war, democracy or soft power. The fundamental reason for that is the different expectations and interest awareness of the nations behind the definitions of those terms. As Norway or Turkey has perceived, the public diplomacy might be seen as telling your foreign policy story to influence other peoples and developing your national image or winning the war of ideas. One more step of that understanding is to use the public diplomacy as an instrument of soft power as experimented by the major powers in order to penetrate other peoples abroad and to transform them in the long term. Beginning from 2010's in Arap movements of the Middle East, a new era has begun for public diplomacy by using social media with it as an instrument of insurgency and domestic turmoil. In this article, it is aimed to investigate the theoretical dimensions of public diplomacy and methods used in the Middle East by the USA, leader of public diplomacy concept in the current global environment.

Key Words: Public Diplomacy, Soft Power, Social Media.

Giriş

Ülkelere gelen tehditler artık askerler ve silahlardan değil yumuşak gücün fikirlerinden gelmektedir. Kamu diplomasisi, resmi diplomasi gibi ülke çıkarlarını sağlamaya yönelik bir fikirler savaşı çeşididir. Bu savaş yabancı halkları anlayarak, bilgilendirerek ilişki kurarak ve etkileyerek kazanılır. Kamu diplomasisindeki "kamu" terimi "devleti" değil "halkı" ifade etmektedir. Soğuk Savaş süresince ABD kamu diplomasisi Kültürel Özgürlük Kongresi (CFC), Özgür Avrupa Radyosu (RFE), Amerikanın Sesi Radyosu (VOA) ve Amerikan Tanıtım Ajansı (USIA) ile yürütüldü. 1990'larda ideolojik savaşın bittiği sanılarak bu ikna mekanizması dağıtıldı¹. 11 Eylül 2001 ile birlikte tekrar geriye dönüldü. 2002 yılında 22 Arap ülkesinde 100 milyon kişiye hitap edilirken, bugün TV ve radyo yayınları 60 dilde 175 milyon kişiye ulaşılmaktadır. VOA, İran'a uydu vasıtası ile günde 7 saat yayın yapmakta ve yetişkin İranlıların üçte birine ulaşmaktadır. Tarihte kamu diplomasisinin yani önce yabancı halkların kazanılması ile ilgili pek çok örnek mevcuttur. Örneğin Osmanlılar, bir yeri işgale gitmeden önce tüccarlarını gönderir, onlar vasıtası ile Osmanlı'nın gelişinin refah ve adalet getireceğine halkı ikna ederlerdi. Böylece hem halkın direnişini azaltılır hem de işgal sonrası toplumsal düzenin tekrar kurulması kolaylaşır. Halkların kazanılması, 20. yüzyıldan itibaren diplomasi faaliyetlerine paralel olarak çeşitli teknolojik gelişmelere göre yeni vasıtalar edildi. 1917

* İstanbul Aydın Üniversitesi Ulusal Güvenlik ve Strateji Merkezi Müdürü, saityilmaz@aydin.edu.tr

¹ Glassman, James K. *Public Diplomacy in the Twenty-First Century*, Interview in CFR, (June 30, 2008).

Bolşevik Devrimi'nde telgraf, 1979 İran Devrimi'nde teyp kayıtları, 1989 devrimlerinde faks makinelerinin (TV çok az rol oynamıştı) oynadığı rolün yerini bugün internet ya da sosyal medya aldı.

Dış politika hedeflerinize ulaşmak için diğer ülkenin sizi sevmesi değil, güven ve saygı duyması önemlidir. Düşmanlık ise evrensel değildir, daha çok olumludan az olumluya doğru bir kategorilendirme, daha az sorunlu ya da problemlili bölgeler söz konusudur. Her şeye rağmen ülkeniz insanların gelmek istediği bir yerdir. Olumluluk durumu bazen artan, bazen azalan bir süreçtedir yani yönetilebilir. Yapılması gereken üç şey vardır; fikirler ile savaşacak bir ideoloji ya da düşünsel çerçeve oluşturmak, uygun iletişim kanalları ile işbirliği için uygun bir dünya (alternatif vizyon) sunmak ve karşıt grup/hareketler oluşturmak ve (perde arkasından) desteklemek (bu destek için ülkende ve mahallinde gerekli kurguyu sağlamak). Bu amaçla ABD Dışişleri Bakanlığı bünyesinde Küresel Stratejik Angajman Merkezi (GSEC²) oluşturuldu. Bu merkezin amacı fikir savaşları programları hazırlamak ve günlük faaliyetleri yürüterek, Amerikan çıkarlarını sağlamaya yardımcı olmaktır. Bir Tavsiye Grubu oluşturularak özel sektör, Terörle Mücadele Merkezi gibi diğer kurumlar ile yakın çalışma ilişkisi kuruldu. Sosyal medya vasıtası ile ABD'deki eğitim ve kültürel değişim programlarına katılanlar ağa dâhil edilmektedir. Fikirler savaşı için Türkiye ve Endonezya gibi bölgesel güç illüzyonu içindeki ortaklarla işbirliği yapılmaktadır.

Son yıllarda uluslararası ilişkilerde zorlayıcı yöntemlerde yeni yöntemler keşfedildi. Birbiri ile iç içe geçen yeni yöntemler şunları kapsamaktadır³; (1) Güç üssü aşınması; ülke içindeki taraflardan birini kullanarak rejimi etkilemek. (2) Rejim ile ilgili huzursuzluk çıkarmak. (3) Lideri yok etmek. (4) Ülkeyi bir bütün olarak zayıflatmak, güçsüzleştirmek. (5) Rakibin askeri başarısını yok sayacak diplomasi uygulamak. Bir ülke için güç üssü; rejim içinde etki ve kontrolü sağlamak için kritik önemi olan kişi, grup ve kurumlardır. Huzursuzluk stratejisi, ülkeyi yönetenleri karar veya tutumlarını hatta kendilerini değiştirmek (decapitation) için baskı unsuru halkasına kendi halkını da dâhil etmeyi öngörmektedir. Zorlayıcı, yönetimin kendini korumak için oluşturduğu bariyerleri, kaba kuvvet kullanımını ve sivillere verdiği cezaları istismar eder. Bununla beraber yaşanan örneklerine bakarak huzursuzluk stratejisinin ancak diğer kurgular ile birlikte kullanıldığında sonuç verdiği görülmektedir. Yeni yöntemler Arap dünyasında kamu diplomasisi ve stratejik iletişim uygulamaları ile hayata geçti. Stratejik iletişim sadece mesaj gönderme, basın yayınları ve medya ilişkileri gibi geleneksel iletişimi içerir. Kamu diplomasisinde web veya sosyal medya gibi diğer teknoloji ile bireysel angajman da söz konusudur. Bu makalede kamu diplomasisinin gerçek yüzü, Amerikan kamu diplomasisi kurgusu, Arap hareketlerinde sosyal medyanın nasıl kullanıldığı üzerinde durulacaktır.

Kamu Diplomasisinin Gerçek Yüzü

Soğuk Savaş'ın ilk yıllarında kamu diplomasisi doğrudan ve ideolojik bir psikolojik savaşın parçası idi. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri uluslararası tanıtım (bilgilendirme) programları Amerikan dış veya ulusal güvenlik politikalarının daimi bir vasıtası oldu⁴. 1940'lı yılların sonuna doğru ABD'deki Cumhuriyetçi ve Demokratlar içinden bazı akıllı adamlar bir araya gelerek küresel olarak komünizmle mücadele etmek için bazı örgütler kurdular. Bunlardan askeri olanı NATO idi. Ekonomik alanda Marshall Planı'nı desteklemek için Dünya Bankası ve IMF gibi Bretton Woods kurumlarını teşkil ettiler. Ancak bunları da yeterli

² Global Strategic Engagement Center.

³ Yılmaz, Sait, (2009), *Ulusal Savunma Strateji, Teknoloji, Savaş*, Kumsaati Yayınları, İstanbul, Bölüm 1. Barry R. Posen and Andrew L. Ross, *Competing Visions for US Grand Strategy*", International Security Vol.21, No.3, (Winter 1996-1997), p.5-53.

⁴ Laurie, Clayton D, (1996), *The Propaganda Warriors: America's Crusade Against Nazi Germany*, University Press of Kansas.

görmediler; değerler, kalpler ve düşünceler için mücadele etmek üzere propaganda ve psikolojik savaşın diğer unsurları USIA'nın içine konuldu. Voice of America (VOA) kurulalı zaten on yıl olmuştu. Radio Free Europe (RFE) ve Radio Liberty (RFE-RL) 1950'lerin başında Sovyet Blokuna karşı radyo yayınları yapmak için CIA desteği ile kuruldu. Uydu televizyon CNN, 1980'de faaliyete geçerken 1980'lerin ortasında USIA video konferanslar için uydu televizyon ağı oluşturdu. World Wide Web'in icadından hemen sonra 1990'larda USIA, bir kamu diplomasisi web sitesi oluşturdu. Eğitim ve kültür programları Amerikan kamu diplomasisinin ikinci unsuru oldu. Kamu diplomasisinin üçüncü ayağı "siyasi eylem" olarak adlandırıldı. Bu resmi, yarı resmi ve örtülü istihbarat faaliyetlerini de içine alan ve ülke dışındaki önemli kişi ve kuruluşları etkilemeye çalışan aktivitelerin genel adı idi⁵.

"Kamu Diplomasisi" kavramı 1960'lı yıllarda Edmund Gullion tarafından literatüre kazandırılmasından sonra 1970'lerde 'propaganda' kelimesinin kötü ünü nedeni ile Amerikan hükümetinin uluslararası bilgi, kültürel ilişkiler ve yayın (medya) faaliyetlerini tanımlamak (örtmek) için kullanılmaya başlandı⁶. Kamu diplomasisi artık örtülü propaganda vasıtası yerine diğer ülke kamuoyu ya da halkı ile 'iletişim' ve 'toplum oluşturma (community building)' yöntemi olmuştu⁷. Kamu diplomasisi işi yumuşak güce entegre edilerek Ulusal Demokrasi Vakfı (NED) ve ABD Kalkınma Ajansı (USAID) gibi kurumların katıldığı demokratikleştirme ve kalkınma işleri yanında özellikle kültür boyutunda diğer ülkelerdeki sivil topluma angaje olacak yeni roller edinildi. Amerika Birleşik Devletleri, kamu diplomasisi alanında dünyanın en geniş imkânlarına sahip ülkesidir. Toplumların örgütsel olarak kamu diplomasisine yaklaşımları farklıdır. Avrupalılar, tanıtım ve kültür bakanlıklarına meyillidir, Amerikalılar ise Soğuk Savaş döneminin nispeten küçük vasıtalarından (USIA, uluslararası yayınlar vb.) sonra şimdi şebekeye dayalı (networked) ve pek çok aktörün bir araya geldiği bir sistem kurdular⁸. Diğer ülkelere göre Amerikan kamu diplomasisinin uzun bir tarihi vardır. Gerçekte kamu diplomasisi faaliyetlerinin modern geçmişi büyük ölçüde ABD'nin bu alanda özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yarattığı konsept, vasıta ve uygulamaların tarihi olarak da görülebilir.

Batının İkinci Dünya Savaşı'ndan bugüne kamu diplomasisi ile uyguladığı büyük stratejiler; Soğuk Savaş süresince Sovyet Bloku'na karşı "birleştirme", "çevreleme", "nüfuz etme", Soğuk Savaş sonrasında ise (NATO ve AB ile) "genişleme" ve bugün ise küresel olarak "dönüştürme" olarak şekillendi⁹. Bunlar içinde bugün uygulanmakta olan dönüşüm stratejisinin temelinde ABD'nin evrensel değerleri temsil eden tek ülke olduğu varsayımı yatmaktadır. Dönüşüm stratejisine geçiş 18 Ocak 2006 tarihinde ikinci Bush döneminin başlangıcında Dışişleri Bakanı Rice'ın Georgetown Üniversitesi'nde yaptığı konuşma ile başladı. Rice, bu konuşmada; "*Amerikan vizyonunun tüm dünyaya liderlik etmesinden, dünyadaki her ülke ve kültürde tiranlıklara son vermek için demokratik hareketleri ve kurumları desteklemekten*" bahsediyordu¹⁰. Rice, devamla bu görev için ABD'nin ihtiyaç duyduğu diplomasinin sadece rapor etmek değil, dünyayı değiştirmek kabiliyetine sahip

⁵ Lord, Carnes, *The Past and Future of Public Diplomacy*, ORBIS, Vol. 42, No. 1, Winter 1998, p.49-72.

⁶ Gregory, Bruce, (2008), *Public Diplomacy: Sunrise of an Academic Field*, Academy of Political and Social Science, SAGE Publications, <http://ann.sagepub.com/content/616/1/1274>, p.1.

⁷ Kruckeberg, Dean and Marina Vujnovic, (2005). *Public Relations, Not Propoganda, for US Public Diplomacy in a Post-9/11 World: Challenges and Opportunities*, Journal of Communication Management Vol.9, No.4, Emerald Publishing Limited, p.296.

⁸ Gregory, Bruce. *Public Diplomacy and National Security: Lessons from the US Experience*, Small Wars Journal, (15 August 2008).

⁹ Henrikson, Alan K., (2006). *What Can Public Diplomacy Achieve?*, Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael'.

¹⁰ Rice, Condoleezza Rice, *Transformational Diplomacy*, Georgetown University, Washington DC, 18 January 2006, www.state.gov/secretary/rm/2006/59306.htm.

olmasının gerekli olduğunu söyledi ve “dönüşümsel diplomasi” olarak adlandırdı. Böylece ABD, güvenlik çıkarlarını, kalkındırma gayretlerini ve demokratik ideallerini bu kurgu içinde realize edecekti. 2008’de ise sosyal medyanın sırası geldi ve operasyonel olarak kamu diplomasisi için kullanılmaya başlandı¹¹. Kamu diplomasisi 20. yüzyılda fikirler, savaşlar, siyasi baskılar ve profesyonel normlar etrafında oluşurken, 21. yüzyılda küreselleşme, ağ yapıları ve yeni teknolojiler tarafından yeniden şekillendirilmektedir. Bugün ABD, İslamcı terör ve otoriter devletler olarak dünyaya mal ettiği tehdit unsurları ile ideolojik bir savaşın içindedir.

ABD Kamu Diplomasisi

ABD için kamu diplomasisi¹²; ABD toplumu, kültürü, kurumları, değerleri ve politikalarının daha fazla kabulü ve anlaşılması için yabancı hükümetlerin ötesinde küresel seyircilere ulaşarak onları anlamak, bilgilendirmek, angaje olmak ve etkilemektir. ABD, kamu diplomasisi başlığı altında yapılan faaliyetleri esas olarak beş kurum aracılığıyla yürütmektedir. Bunlar; Uluslararası Yayın Yöneticileri Kurulu (BBG¹³), Dışişleri Bakanlığı, Beyaz Saray, USAID ve Savunma Bakanlığıdır. Bu kurumlar arasında doğrudan koordinasyon sağlayan herhangi bir birim yoktur. Fakat faaliyetler hem planlama hem de uygulama aşamasında belli bir işbirliği içerisinde yapılmaktadır. ABD’de kurumlar arası çalışma denilince akla normal olarak Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve CIA tarafından liderlik edilen kurumlar arası çalışma grupları gelir. Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC), kamu diplomasi ve stratejik iletişim koordinasyonu için Beyaz Saray, Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı temsilcilerini “Uluslararası Kriz İletişim Timi” olarak bir araya getirir. Fikirler savaşı için Nisan 2006’da Dışişleri Bakanlığı’na Dışişleri Bakanlığı Kamu Diplomasisi ve Kamusal İlişkiler Müsteşarlığı kuruldu. Bugün ABD’de çoğu değişim ve eğitim programları ile ilgili olmak üzere 14 hükümet dairesi ve 48’in üzerinde bağımsız ajans ve komisyon kamu diplomasisi işleri ile ilgilenmektedir¹⁴.

2009 yılında Obama’nın direktifi ile NSC içinde kurulan Küresel Angajman Direktörlüğü (GED¹⁵); ulusal güvenlik hedeflerine yönelik olarak diplomasi, iletişim, uluslararası kalkınma ve yardım, iç angajman ve ulaşım gibi yollarla angajman politikalarını takip etmektedir¹⁶. Obama’nın devam ettirdiği küresel angajman stratejisi diğer ülkelerin halklarına angaje olunmasında şebekeye dayalı irtibatların gücünün kullanılmasını ve devlet dışındaki aktörlerin diplomasiye şekil verdiği bir dünyayı öngörmektedir¹⁷. Her bahar Dışişleri Bakanlığı’nın büyükelçileri sorumlu olduğu ülke ile ilgili tüm uzantılar (Savunma İşbirliği, CIA, Dış Ticaret, Tarım, Göçmen vb.) ve Bakanlığın ilgili (Siyasi, Ekonomik, Halkla İlişkiler vb.) dairelerinin temsilcileri biraya gelerek o ülke ile ilgili Görev Programı’nın (MPP¹⁸) tatbikatını yapmaktadırlar. Tatbikatın amacı verilen yıllık mali bütçe

¹¹ Arsenault, Amelia, (2009). *Public Diplomacy 2.0*, in Philip Seib (ed.), *Toward a New Public Diplomacy: Reinventing US Foreign Policy* New York: Palgrave Macmillan.

¹² American Academy of Diplomacy, *A Foreign Affairs Budget for the Future: Fixing the Crisis in Diplomatic Readiness*, (October, 2008), p. 24. http://www.stimson.org/budgeting/Publications/Long_Final_11_08.pdf. (Accessed: Sept 21, 2009).

¹³ Broadcasting Board of Governors.

¹⁴ Interagency Working Group on U.S. Government-Sponsored International Exchanges and Training, (2008), *FY2008 Annual Report*, Washington, D.C., p. 14, <http://www.iawg.gov/reports/inventory/>.

¹⁵ Global Engagement Directorate.

¹⁶ The White House: *Statement by the President on the White House Organization for Homeland Security and Counterterrorism*, (May 26, 2009), http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Statement-by-the-President-on-the-White-House-Organization-for-Homeland-Security-and-Counterterrorism/.

¹⁷ Nye, Joseph S. and Anne-Marie Slaughter: *Report of the Working Group on Foreign Policy Infrastructure and Global Institutions*, The Princeton Project on National Security, (27 September 2006), pp. 1-28, <http://www.princeton.edu/~ppns/conferences/reports/fall/FPIGI.pdf>.

¹⁸ MPP: Mission Program Plan.

çerçevesinde Amerikan çıkarlarının o ülkede nasıl sağlanacağını prova edilmesidir¹⁹. Bu tatbikattan bir ay sonra ilgili dışişleri memurlarına terfi ve fonksiyonlarına esas olmak üzere bir etkinlik raporu (ERR²⁰) verilir. Her ABD büyükelçiliği bulunduğu ülkedeki bilgilendirme ve kültürel programları yönetmek için halkla ilişkiler şubesine sahiptir. Bu şubeler ABD hükümet politikalarını ve faaliyetlerini resmi yetkililer, medya ve halka açıklamakla görevlidir. Şubede bulunan ve genellikle CIA çalışanı olan Kültürel İşler Memuru (CAO), Bilgilendirme Memuru (IO) ve Halkla İlişkiler Memuru (PAO) bu işleri yerine getirir. Dünya genelindeki 10 Amerika Merkezi, 177 Amerikan Kaynak Merkezi ve hemen her ülkede oluşturulan Ülke Timi; Amerikan kültürü, değerleri ve politikalarının yayılması için buldukları ülkenin elçilikleri bünyesinde faaliyet göstermektedir.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın 54.6 milyar dolar 2011 bütçesinin 1.29 milyar doları kamu diplomasisi için harlandı. Dışişleri Bakanlığı içinde kamu diplomasisi en çok para harcanan eğitim ve kültür değişim programları ile yürütülmektedir. 2010-2011 akademik yılında ABD üniversiteleri ve kolejlerine gelen uluslararası öğrenci miktarı %5 artarak 723.277'e ulaştı. Bu rakam bir rekoru ve on yıl öncesine göre %32 artışı temsil etmektedir. Türkiye, %2 oran ve 12.184 öğrenci ile 10. sırada yer almaktadır²¹. ABD Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Eğitim ve Kültürel İşler Bürosu (ECA²²) ise akademik, profesyonel ve kültürel değişimler kapsamında Fulbright ve Uluslararası Lider Ziyaretçi Programı ile her yıl yaklaşık 40.000 kişiyi ABD'ye getirmektedir. Her yıl ABD'ye 4.000 devlet başkanı ve hükümet yetkilisi uluslararası ziyaretçi statüsünde gelmektedir²³. Her yıl 800 kadar Amerikalı uzman diğer ülkelere gönderilerek Amerika ve politikalarını anlatmaktadır. Her yıl 90.000'den fazla yabancı öğretim üyesi, Amerikan eğitim kurumlarına bağlı çalışmaktadır. Bu öğretmen ve öğrencilerin, genellikle ülkelere ABD değerleri ve kurumları hakkında olumlu bir imaja sahip biçimde dönmeleri Amerikan kamu diplomasisinin başarısında büyük öneme sahiptir. Öğrencilere yaklaşmak için eğitim tavsiye online şebekeler ve mobil birimler oluşturulmuştur. Yabancı ülkelere gelen öğrenciler ABD ekonomisine her yıl 19 milyar \$ katkıda bulunmaktadır. Ülkeye getirilmek için genç, bağımsız, işsiz, geleneksel olarak marjinalize olmuş insanlar ve kadınlar en uygun kitle olarak görülmektedir.

ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından diplomatlara verilen görev; yabancı ülkelerin vatandaşlarını daha iyi yaşamaları, kendi ülkelerini inşa etmeleri ve kendi geleceklerini dönüştürmeleri için kullanmaktır. Bunun için artık işler hükümetlerle değil halklar ile yapılacak yani başkent ve büyük şehirlerden kırsala gidilecekti. Böylece Amerikan Varlık Noktası (APP²⁴) fikri böylece ortaya çıktı. Dünyada nüfusu bir milyonun üstünde olup da Amerikan varlığı olmayan 200 şehir vardı. APP'de yaşayanlar en iyi diplomatlar olacak ve elçilik dışında yaşayarak, yeni ortaya çıkan toplum ile çalışacaktı. APP'lere Endonezya ve Mısır'da başlandı ve sonra genişletildi. Bunlara genç memurlar tarafından işletilen internet siteleri üzerinden sohbet odaları ile halka angaje olan Sanal Varlık Noktaları (VPPs²⁵) eklendi²⁶. CIA'daki gibi istasyon sistemi yerine diplomatlar için küçük şebekeler kuruldu. ABD diplomatik yapısının da bu vizyona uygun şekilde lokalize edilmesi gerekiyordu. Öncelik bölgesel stratejiler içinde yandaşlar bulmakta idi. Amerikan hikayesinin anlatılması

¹⁹ Kiesling, John Brady, (2006) *Diplomacy Lessons*, Potomac Books Inc., Washington D.C., p.108.

²⁰ ERR: Employee Efficiency Report.

²¹ International Institute of Education: International Student Enrollment Increased by 5 Percent in 2010/11, Led by Strong Increase in Students From China, (November 14, 2011). <http://www.iie.org/en/Who-We-Are/News-and-Events/Press-Center/Press-Releases/2011/2011-11-14-Open-Doors-International-Students>

²² The Bureau of Educational and Cultural Affairs.

²³ James K. Glassman: *ibid*, (June 30, 2008).

²⁴ American Presence Post.

²⁵ Virtual Presence Posts.

²⁶ Alan K. Henrikson: *ibid*, (2006).

için El Cezire gibi bölgesel yayın yapan haberleşme vasıtalarının kullanılması yanında bölgesel diplomatik merkezlerde Arapça konuşan diplomatlar bir araya getirilerek, kamu diplomasisi stratejisinin koordine edilmesi hedeflendi.

Kamu Diplomasisi ve Sosyal Medya

İnternet ve bilgi teknolojilerinde yaşanan değişimler ABD kamu diplomasisi gayretlerinde yeni bir dinamik yarattı. Dijital medya şebekeye dayalı, kullanıcı esaslı olduğundan sosyal ve işbirlikçi bir model sunmakta, angajman ve iki yönlü iletişime imkan vermektedir. Bu durum ABD'nin en iyi olduğu alanda büyük bir avantaj sağladı. Pek çok dilde yayınlanan Wikipedia sayfaları, SMS mesajları, Facebook, Foursquare, blog'lar ve çeşitli internet sağlayıcıları eskinin radyolarının hayal edemeyeceği fırsatlar sundu. Radyolar da facebook sayfaları ya da kurdukları şebekeler vasıtasıyla kullanıcılar ile temasa geçtiler. Şimdi facebook ile birlikte "düşünce laboratuvarları" kurma düşüncesi bulunmaktadır. Amaç online toplumlar oluşturmak ve onlarla aktif angajmanı sürdürmektir. Bunun ABD uluslararası yayıncılığı için yeni bir paradigma olması bekleniyor. Yani sadece haberler yayınlanmayacak aynı zamanda paylaşılacak, haber-bilgi-fikir için karşılıklı sohbet edilecektir²⁷. Bu sohbetler için kadın haklarından genetik yapısı değiştirilen ürünlere kadar sayısız konu seçilmektedir.

2008'in son aylarında kamu diplomasisinde teknolojinin kullanılması ile ilgili yoğun tartışmalar yapıldı. Hükümet on-line sosyal ağdan en az iki alanda faydalanma yolunu seçti; işbirliğini geliştirmek ve kitlelere mesaj gönderme kampanyalarını organize etmek. Bu kapsamda, ABD Dışişleri Bakanlığı kamu diplomasi stratejisi 2.0 çerçevesinde yeni trende uygun olarak aşağıdaki faaliyetler başlatıldı²⁸;

- Demokrasi ve kültürlerarası diyalog konuları kapsamında YouTube'da gençler arasında video paylaşma yarışması düzenlenmesi.

- ABD'deki eğitim olanakları ve yabancı öğrenci değişim programlarına katılmak için gençlere yönelik bir sosyal ağ web sitesi (ExchangesConnect - <http://connect.state.gov/>) oluşturulması.

- Dışişleri Bakanlığı Kamu Diplomasisi Başkanlığı'na doğrudan soru yöneltme imkânı sağlayan blog forumları düzenlenmesi.

- Şiddet ve aşırılığa karşı online vasıtaların nasıl kullanılacağına ilişkin bilgi ve tecrübeleri paylaşmak için dünya genelindeki ana örgütlerle bir küresel zirve yapılması.

İran, Mısır gibi ülkelerde sokak hareketlerine açıktan destek vermeyen ABD ve İngiltere, internet eylemcilerini perde arkasında eğitti. Bu projenin adı kamu diplomasisi 2.0 idi. 2.0 inisiyatifi diğer yandan kamu diplomasisi temel konseptinin interaktif bir ortamda angaje olma ve fikirlerin değişimini öngören iki yönlü sürecinin modern bir uygulaması idi. Clinton, ülke dışında diplomasi ile teknolojinin bir arada olması konseptinin mimarlığını yaptı. Kablolu haberleşmede sorun çıktığında Clinton büyükelçilikleri twitter ve facebook kullanmaya yöneltti. Halen dışişlerinin 192 twitter ve 288 facebook hesabı bulunmaktadır. İnternete Özgürlük programının amacı yurt dışındaki siber rejim muhaliflerini desteklemek ve onların rejimlerini yok etmek için ihtiyaç duydukları ümide liderlik etmektir²⁹. Sosyal medya

²⁷ Gedminn, Jeffrey and Walter Isaacson: *Celebrating 60 Years of RFE*, ASPEN Institute, Washington D.C., (September 28, 2010).

²⁸ Glassman, James K.: *Public Diplomacy 2.0: A New Approach to Global Engagement*, (December 1, 2008). U.S. Department of State, 2008 Remarks by the Under Secretary for Public Diplomacy and Public Affairs. <http://www.state.gov/r/us/2008/112605.htm> (accessed January 15, 2009).

²⁹ Fitzpatrick, Catherine A: *The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*, Foreign Policy , (January 7, 2011).

vasıtaları bu amaçla düşüncelerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması işine yarar. Birçok ülkede demokrasi yanlısı ya da basın özgürlüğünü desteklesin diye milyonlarca kişiye para yardımı yapılmaktadır. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın sosyal medya vasıtası ile giriştiği inisiyatifler arasında şunlar sayılabilir³⁰;

- Dışişleri memurlarının Arap web siteleri ile doğrudan iletişime geçmesi,
- Üst düzey yetkililerin önemli konuşmaları, ziyaretleri ve inisiyatiflerin video kampanyaları ile desteklenmesi,
- Apps-for-Africa, E-journals, podcasts, twitter feeds, SMS feeds gibi vasıtalar ile dijital haberleşmenin desteklenmesi.

Dünyada 5 milyar mobil telefon kullanıcısı (1.8 milyar internet kullanıcısına kıyasla) bulunmakta ve bunların üçte ikisi gelişmekte olan dünyada yaşamaktadır. 21 ülkede yapılan araştırmaya göre; cep telefonları %75'i mesaj (metin) göndermek için, %50'i resim ve video paylaşmak için kullanılmaktadır. Telefonla internet kullanımı ise şimdilik %30 civarındadır. 500 milyon kişi facebook kullanmaktadır. Sosyal medyayı kirli işlerde kullanmak için ağ paradigması Dışişleri Bakanlığı siyaset planlama dairesinde çalışmış olan Anne-Marie Slaughter tarafından geliştirildi³¹. Bu nosyona göre; bizler ağlar ile çalışan bir dünyada yaşamaktaydık ve Amerika bu irtibatları aktifleştirerek küresel düzeyde etkinliğini oldukça artırabilirdi. Web 2.0 organik olarak sosyal medya uygulamalarına temel teşkil etmekte, kültür paylaşımı ve iki taraflı angajman ve işbirliği sağlamaktadır. Yeni oyun sanal dünyada genişlemekte ve web sitelerinden facebook ve twitter'e linkler vererek, flickr fotoğraf akışı, YouTube videoları, "dipnote" blogları ve RSS beslemeleri³² ile siber dünyada bütün köşeler tutuldu. Bunu yaparken kamu diplomasi stratejisi ve bu alandaki öğrenci değişimleri gibi faaliyetler yeniden gözden geçirildi. Bu faaliyetler arasında pek çok inisiyatif başlatıldı. Clinton'ın dijital diplomatları, bir yandan düşmanlarını Amerikan emperyalizminin yeni Truva atı olan internet özgürlüğünün iyi olduğuna inandırmaya çalışmakta³³, bir yandan da internet üzerinden oluşturulan "online vatandaşlık" ağını idare etmektedir.

Arap Hareketleri ve Kamu Diplomasisi

Ortadoğu'daki ayaklanma hareketlerinin kendiliğinden oluştuğu iddialarına verilecek cevap liderlerinin ve başarı hikâyesi olan hemen herkesin facebook'tan seçilmiş olduğu ve Silikon Vadisi'nin bu devrimlerdeki aslan payıdır. Kurulan ağın önemli parçalarının hepsi çeşitli konferanslara ve atölye çalışmalarına tabi tutuldular. Örneğin, Eylül 2010'da Google, Ortadoğu'dan bir düzine blogçuyu Budapeşte'de "ifade özgürlüğü" konferansı için topladı. Tweet'ler gönderildi ve diktatörler devrildi, böylece internet=demokrasi oldu. Bu formül Ortadoğu'daki ayaklanmalara internetin katkısını anlatmaktadır. Bir odadan facebook ile yönetilen yarım milyon kişi Mısır'da devrim yaptı. Tunus ve Mısır'ın blogcuları, teknik elemanları ve aktivistleri Mayıs 2009'da Kahire'de atölye çalışmalarında bir araya gelerek halka angaje olarak fikirleri nasıl savunacakları, sansürü nasıl aşacakları konusunda

³⁰ Schneider, Michael: Public Diplomacy in the Digital Era – Toward New Partnerships, Journal of Public Diplomacy, (September 27, 2010).

³¹ Comenetz, Jacob: *Innovating Public Diplomacy For a New Digital World*, The Washington Diplomat, (July 27, 2011).

³² RSS çeşitli internet siteleri tarafından yayınlanan haber vb. içeriğin tek bir ortamdan topluca izlenebilmesine olanak sağlayan yeni bir içerik besleme yöntemidir. RSS – Real Simple Syndication, RDF Site Summary veya Rich Site Summary (Zengin Site Özeti) kelimelerinin baş harflerinden oluşan kısaltmadır. XML biçiminde olan RSS dosyaları ilk olarak NetScape firması tarafından geliştirilmeye başlanmıştır. RSS dosyalarının kullanımı her geçen gün artarak yaygınlaşmaktadır.

³³ Morozov, Evgeny: *Why Washington's support for online democracy is the worst thing ever to happen to the Internet*. Foreign Policy Magazine, (January-February 2011).

eğitildiler. Bu faaliyetlerin hepsi ABD hükümeti ve Soros'un Açık Toplum Enstitüsü tarafından fonlandı³⁴. Bu çalışmalar Beyrut ve Dubai gibi şehirlerde de yapıldı ama katılanların güvenliği için basına yansıtılmadı. Bu işler için seçilen kişiler online olarak tesadüfi işler yapmak üzere organize edilmişti. Bu şebeke tamamen sanal ve kendiliğinden olmalı idi ki arkasındaki Batılı hükümet, vakıf ve şirketlerin desteği anlaşılmalısın.

2009 yılında 16 Arap ülkesinde yapılan araştırmaya göre Arapça konuşan internet kullanıcısı sayısı 60 milyonu³⁵. Sosyal medya ve artan vatandaş angajmanı ile Batılılar 2015 yılına kadar 100 milyon Arap'ı kendi şebekeleri içine çekmeyi umuyorlar³⁶. 2009 yılında Arap dünyasındaki 35.000 olan aktif blogçu miktarı 2010 sonunda 40.000'e ulaştı. Mısır'da beş milyon kişi sosyal şebekeyi kullanıyordu³⁷. YouTube'da video paylaşımına halk müzik videoları ile hazırlanmıştı. Twitter da oldukça etkindi sadece Ürdün'de 25.000 kullanıcısı vardı³⁸. Sistemler arasında geçiş ile mesajların diğer paylaşım sitelerinde de yer alması sağlanıyordu. Arap dünyasında 2010 yılında 17 milyon kişi Arapça Facebook kullanmakta idi³⁹. Yerel olarak kurulan sosyal medya platformları (Beyrut'taki NowLebanon.com, Amman'daki Aramram.com, 7iber.com, Ammanet.net, AmmonNews.net vb.) hükümet kontrolü dışında haber ve video yayınlıyordu. BBC World Service ve Batoota Films şirketi Lübnan'da Web üzerinden bir film üreterek 160.000 kişiye Shankaboot.com ve YouTube üzerinden ulaştırdılar. Yemen, Umman, Suudi Arabistan, Ürdün, Fas ve Mısır gibi ülkelerde nüfusun %50'sinden fazlasının 25 yaşın altında olması gençleri özellikle hedef kitle haline getirmektedir⁴⁰. Online haber siteleri ve blogçular aynı zamanda resmi Arap basınının izlenmesi için hizmet etmektedir. Blogçuların sıradan haberleri bile yorumlamaları çok önemli istihbarat bilgileri sağlamaktadır.

Ortadoğu'da yeterince raporcu olmadığından "vatandaş muhabirliği" denilen bir yöntem ortaya çıktı ve cep telefonları, Facebook, Twitter, YouTube ve WordPress kullanan insanlardan bir şebeke oluşturuldu⁴¹. Bu sosyal şebeke insanları bilgilendirecek, harekete geçirecek, eğlendirecek, şeffaflığı artıracak ve hükümete meşruiyet sağlayacaktır. Oyunun farkına varan Arap ülkeleri hemen blogçular, muhabirler, sivil toplum ve insan hakları eylemcileri ile ilgili tedbirler almaya başladı. Arap ülkeleri iletişim alt yapılarını mobil internet, fiber optik kablolarla artırarak daha hızlı internet ile gençliğe hitap ederken, ulusal güvenlik amaçlı olarak web sitelerini izleme, filtreleme ve engelleme faaliyetleri yanında eylemcileri veya rejim muhaliflerine yönelik tutuklama ve hapis tedbirleri almakta, önleyici yasalar çıkarmaktadır. Sansür dışında web sitelerini önlemek için sensörler kullanılmaktadır. Ancak bunlar bir yere kadar etkili olmakta çünkü aşılabilir. Buna karşılık Batı'nın argümanı İnternet Özgürlüğü devreye girdi. Resmi düzeyde yapılan baskı ve şantajların

³⁴ Morozov, Evgeny: *How Much Did Social Media Contribute to Revolution in the Middle East?* Public Affairs, (Apr/May 2011).

³⁵ MBR Foundation: *Arab Knowledge Report 2009, Toward Productive Intercommunication for Knowledge*, <http://content.undp.org/go/newsroom/2009/october/the-arab-knowledge-report-2009-towards-productive-intercommunication-for-knowledge.en> (accessed December 9, 2010)

³⁶ Ghonim, Wael, (2010), *Google Marketing Manager Middle East and North Africa*, Arab Crunch, <http://arabcrunch.com/2010/12/google-mena-ad-spending-is-between-110-130-million-usd-in-2010-100-million-arab-users-will-be-online-in-2015.html> (accessed December 12, 2010).

³⁷ Ghannam, Jeffrey: *Social Media in the Arab World: Leading up to the Uprisings of 2011*, Center for International Media Assistance (CIMA), (February 3, 2011).

³⁸ George-Cosh, David: *Twitter Plans Arabic website*, The National, (November 17, 2010), <http://www.thenational.ae/business/technology/twitter-plans-arabic-website> (accessed December 7, 2010).

³⁹ Arab Crunch: *Facebook Population: Arabic The Fastest Growing, English Falls from The Majority Leadership*, (August 30, 2010). <http://arabcrunch.com/2010/08/facebook-population-arabic-the-fastest-growing-english-falls-from-the-majority-leadership.html> (accessed December 11, 2010).

⁴⁰ The World Bank Arab World Initiative, <http://data.worldbank.org/region/ARB> (accessed January 29, 2011).

⁴¹ Gedminn, Jeffrey and Walter Isaacson: *ibid*, (2010).

yanında mahallinde mantar gibi biten NGO'lar baskı aracı olarak kullanılmaktadır. Örneğin Bahreyn'de Sonbahar 2010'da 23 kişi hükümete karşı faaliyetlerden tutuklanınca insan hakları grupları online kampanyalar ile harekete geçti ve Ekim seçimlerini etkilemesi sonucu Bahreyn hükümeti sıkıca sallandı⁴².

Amman, Arap bölgesel sosyal medya yeniliklerinin merkez üssüdür. Yerli sosyal medya şebekesi ve medya platformları köprüleri buradan kurulmakta, sanal ve fiziksel dünya için video, yazılı metinler, animasyonlar gibi ürünler yanında online işler YouTube üzerindeki Alhoush Toplum Kanalı vasıtası ile kotarılmaktadır. *Aramram.com* sitesi USIAD'ın yardımı ile bir grup genç Ürdünlü tarafından kuruldu. Site, gençlere yönelik müzik ve dans yanında sivil sorumluluk, çeşitli görüşler ile ilgili video ve yazılı içerik üretmektedir. *Aramram*'ın diğer parçası *Greyscale Films* ise ABD'nin meşhur demokrasi inşacısı National Endowment for Democracy (NED)'in yardımları ile kuruldu. Ortak amaçları video ve filmler ile sivil sorumluluk görüntüsü altında gençlere hitap etmek ve doktrine etmektir. Bu amaçla sık sık atölye çalışmaları yeni teknolojiler ve stratejiler üzerinde çalışmaktadırlar. Çok ucuza verilen hizmetler ile ülkelerin internet kullanıcıları artırılmaya çalışılırken, artık gazete okumak yerine internetten haber okuma alışkanlığı, facebook ve twitter kullanımı özendirilmektedir. Arap dünyasındaki 17 milyon facebook üyesine karşılık günde 14 milyon gazete satılmaktadır⁴³.

Arap Hareketleri ve Sosyal Medyanın Kullanılması

Tunus yönetimi devrim öncesi 2009 yılında Facebook'u yasaklamak istemiş ancak yasaklamanın daha büyük problemler doğuracağı için vazgeçmişti. Tunus'ta facebook'u kullanan 2 milyon kişi vardı. Sidi Bouzid şehrinde Muhammet Bouazizi kendini yakmadan üç ay önce aynı tür olay Monastir'de meydana gelmişti. Ancak bu sefer olay filme alınmış ve Facebook'a konmuştu⁴⁴. Ayaklanma boyunca saldırıya uğrayanların videoları alınarak aynı işler tekrarlandı. Tunuslu blogçu Global Voices'un düşünce direktörü ve Nawaat web sitesini işleten Sami Ben Garbia, devrimle ilgili içeriğin çoğunu facebook'ta yayınlanan medya haberlerinden edindi⁴⁵. Facebook'tan alınan haberler tercüme edilerek içerik oluşturuldu, Nawaat ve Twitter'a gönderildi. Hikâye edilen haberler twitter üzerinden muhabirlere gelmekte, onlar ise bu videoları Ben Garbia'nın mülakatı olarak uygun yerlere koymakta idi. Twitter kullanımı (ayaklanma öncesi 2000 üyeden sadece 200'ü aktifti) çok az olduğundan onun etkisi daha çok Mısır devriminde görüldü. Tunus'ta ayaklanma öncesi iş ve siyaset dünyasında sınırlı bir kitleye sahipken, elçilik ve kullanılan programlar yolu ile 11 milyon Tunuslu ile angajman kuruldu. Hükümet yerine Tunus sivil toplumuna derin ve geniş şekilde angaje olundu, diğer Ortadoğu ülkelerinde de bu model kullanıldı ve kullanılmaktadır. Yolsuzluklar, enflasyon ve bölgeler arası eşitsizlikler yanında Ben Ali ailesinin tutumu da ayaklanmada etkili oldu. Tunus'ta kullanılan slogan; "Biz yalnız ekmek ve su ile yaşayabiliriz ama Ben Ali'nin iktidar partisi ile değil"⁴⁶. Kısa sürede sonuç veren ayaklanma sonucu 14 Ocak 2011'de Ben Ali ülkeden kaçarken bir gün sonra yeni başkan ve milli birlik hükümeti kurulmuştu bile.

⁴² Richter, Frederik: *Lively Bahrain Social Media face Government Pressure*, Reuters, (October 21, 2010), <http://www.reuters.com/article/idUSTRE69K2OG20101021> (accessed December 12, 2010).

⁴³ Malin, Carrington: *Facebook Reach Beats Newspapers in Middle East & North Africa*, Press Release, Spot On Public Relations, (May 24, 2010), <http://www.spotonpr.com/mena-facebook-demographics/> (accessed December 10, 2010).

⁴⁴ Beaumont, Peter: *The truth about Twitter, Facebook and the uprisings in the Arab world*, The Guardian, Friday (25 February 2011).

⁴⁵ Ghannam, Jeffrey: *ibid.* (2011).

⁴⁶ Larbi, Kaouther: *Resignations rock Tunisia government*, Agence France-Presse (AFP), (18 Jan. 2011), <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5gb0nwSPbPnzoNk93IDUimkVbhrow?docId=CNG.364de1da251ab2f76e561bcf4a3dce18.7c1>, (Accessed 13 Dec. 2011).

Tunus'taki başarı Mısır'ı tetiklemiş ve 25 Ocak 2011'de 20.000 kişinin toplandığı gösteriler tüm ülkeye yayıldı. Mübarek ve Kaddafi cep telefonu mesajları ile kendi destekçilerini ayakta tutmaya çalıştılar. Mısır'da gösterilerin detayları facebook, twitter ve eylemcilerin e-mail ile dağıttığı 12 sayfalık kılavuz yolu ile açıklandı. Mısır'da genç bir blogçu olan Khaled Said, Mısırlı polislerin uyuşturucu ticaretine katılımını görüntüleyen videoyu paylaşması sonucu polis tarafından işkence ile öldürülmesi neticesi kanlı yüzünü gösteren resimlerin yayınlanması sonrası 1.8 milyon kişinin yer aldığı facebook sitesinde "Hepimiz Halit Saitiz" hareketi doğdu. Halit, Mısır'da ayaklanma örgütlenmek suçundan tutuklanan ve polis tarafından öldürüldüğü söylenen genç bir iş adamıdır. Elebaşlarından biri olan Mısırlı muhabir ve blogçu Mona Eltahawy, Washington'daki Center for International Media Assistance ve NED ile işbirliği yapıyordu. 28 Ocak'ta Mübarek, tüm internet bağlantılarını kesince devreye Obama girdi ve ifade özgürlüğü için ülkenin internet bağlantılarını açmasını istedi⁴⁷. İnternet hizmetinin açılması ise ölüm öpücüğü yani rejimin sonu oldu. Obama, 2009 yılında Kahire'de yaptığı meşhur konuşmada boşuna "internet özgürlüğü"ne odaklanmamıştı. Mübarek gösterilere karşı koymaya çalışsa da 11 Şubat'ta istifa ederek iktidarı orduya devretti. Mübarek ve oğulları çeşitli nedenlerle suçlanarak, hapse konuldu⁴⁸.

Mübarek'in düşüşünden birkaç gün sonra Libya'nın ikinci büyük kenti Tripoli'de olaylar başladı. Libyalı aktivistler, Mısırlılardan sim kartlarını alarak dinlemeye takılmadan görüşme yolunu seçtiler⁴⁹. Bütün devrimlerde komşu ya da bölge ülkelerden (Türkiye de dahil) pek çok aktivist, blogçu vb. kişilerin de bu eylemlere destek olmak için yirtındığını unutmamalı. Facebook ve Twitter'da rejim muhalifi blogçular ayaklanmaları şiddetlendirmek için çalışıyor, uluslararası sistem ise sorun çözüyor ve bu kişileri yerel baskılara karşı korumaya çalışıyordu. Facebook, Twitter ve YouTube'un video ve medya savaşına en büyük katkılardan biri de Batılılar tarafından yönetimi ele geçirilen El Cezire televizyonu oldu. Halkın bir kesimi "bu bizim devrimimiz" diye videoları Facebook'a koyarken, Batılılara bunu dünyaya pazarlamak kalıyordu. Sosyal medya sitelerinde protestoculara yapılan baskılar ile ilgili grafikler, hastanede kan arayanlar ve gösteriler ile ilgili görüntüler ya da interneti bloke edilenler için uluslararası yardım telefon numaraları yayınlandı. Libya'da isyana Ulusal Geçiş Konseyi liderlik etti ve NATO müdahalesi ile desteklenen ayaklanmacılar 20 Ekim'de Kaddafi'yi katletti ve rejim el değiştirdi. Libya'ya ziyaret ettikten iki gün sonra Kaddafi'nin hunharca öldürülmesinin ardından ABD Dışişleri Bakanı Clinton'ın tepkisi ise şu sözler oldu; "geldik, gördük, öldü".

Bahreyn'de Şubat 2011'de meydana gelen ve Sünni iktidarı Şii çoğunlukla karşı karşıya getiren ayaklanmaların nedeni baskılar ve ayrımcılık idi. Bahreyn'de siyasi ve sivil toplum grupları 2000'li yılların ikinci yarısında güçlendiler. Bunlar arasında Özgürlük ve Demokrasi İçin El-Hak Hareketi, İnsan Hakları Bahreyn Merkezi isyanda önemli rol oynadı⁵⁰. Ancak, konu İran'a karşı Suudi Arabistan ve ABD'nin çıkarları olunca ne demokrasi, ne özgürlükler kaldı. Kral Hamit'in yardım isteği üzerine Suudi Arabistan'ın liderlik ettiği

⁴⁷ Los Angeles Times: *Egypt may have turned off the Internet one phone call at a time*, Center for International Media Assistance CIMA Research Report: Social Media in the Arab World, (January 28, 2011), <http://latimesblogs.latimes.com/technology/2011/01/egypts-internet-blackout-unprecedented.html> (accessed January 29, 2011).

⁴⁸ Dalacoura, Katerina, (2012). *The 2011 uprisings in the Arab Middle East: political change and geopolitical implications*, International Affairs 88: 1, p.63–79.

⁴⁹ Beaumont, Peter: *ibid*, (2011).

⁵⁰ International Crisis Group, (2012): *The Bahrain revolt*, On the Bahrain Centre for Human Rights, p. 16.

Körfez İşbirliği Konseyi kuvvetleri tarafından ayaklanma bastırıldı⁵¹. Ayaklanmanın bastırılmasına ABD ve İngiliz özel kuvvetleri başta olmak üzere Batılıların gizli güçleri yardım etti ve üzeri örtüldü. Bahreyn hariç diğer Körfez İşbirliği Konseyi ülkelerindeki ayaklanma girişimleri sınırlı seviyede kaldı. Suudi Arabistan'ın doğu vilayetleri ve bazı büyük şehirlerindeki protestolar ise erken safhada hapishaneler doldurularak bastırıldı⁵². Kasım 2010'da Suudi Arabistan hükümeti ahlaki nedenlerle facebook'u yasakladı ama başka şebekeler devreye girince işe yaramadı. Yemen'de ise Başkan Ali Salih'e yönelik olarak muhalif partiler tarafından gençler kullanılarak başlatılan protestolar 3 Haziran'da Salih'in, Ben Ali gibi Suudi Arabistan'a kaçmasına neden oldu. Salih, siyasi iktidarı devretmeyi kabul ederek 23 Eylül'de ülkeye döndü.

Cezayir'de 1990'larda bir iç çatışma travması yaşanmıştı ama Ocak 2011 ayaklanmaları bu ülkeye sıçramadı. Lübnan, Irak ve Filistin bölgeleri kendi dertlerine düştüğünden diğer Arap ülkelerindeki gelişmelere seyirci kaldılar. Fas ve Ürdün'de ise ayaklanma girişimleri monarşilerin reform sözleri ile yatıştırıldı. Başta Ürdün olmak üzere bazı ülkeler sosyal medya ile ayakta kalabildiler yani bu vasıtaları kendi lehlerine çevirmesini bildiler. Ürdün'ün dijital bakanları ve Twisit (Twitter ve Visit Karışımı) olarak nitelenen Kraliçe Rayna'nın yürüttüğü kampanyalar rejimi hayatta tuttu. Artık pek çok Arap liderin Facebook sayfası ve profil sayfaları var. Suriye liderleri de bu şekilde davrandı ancak rejimin gitmesi için çoktan karar verilmişti. ABD'nin sessiz ve gölgede kalmaya seven diplomatlarından Robert Ford, Suriye ile ilgili planın yürürlüğe konmasında kilit rol oynadı. Suudiler, Obama'nın Mübarek'i ve diğer dost saydıklarını kolayca harcamasını korku ile izlediler. Ancak konu Bahreyn'deki Şii ayaklanması olunca ABD hemen 5. Filosunu yanaştırdı. ABD'nin diğer bir endişesi Yemen'de El Salih'in düşüşünün ülkede El Kaide'yi canlandırması ihtimali idi. Ancak, ABD'nin Ortadoğu'daki yakın dostları Suudi Arabistan, Ürdün, Türkiye ve hatta Mısır ile ilişkileri halen çok iyi durumdadır ve böylece Irak, Afganistan-Pakistan konularına odaklanma önceliği devam etmektedir.

Suriye'de Mart 2011'de Dera'da başlayan ve İslamcı ve Kürtler gibi bazı azınlık gruplarının arkasında olduğu ayaklanmalar hükümetin etkili mücadelesi karşısında şimdiye kadar bir sonuca ulaşamadı. ABD, bu işte politika ve strateji belirliyor, internet özgürlüğü ve alt yapısı sağlıyor, dışişlerinin alandaki memurları ise vatandaş muhabirlerle insan hakları raporları yazılmasından hapse girenler için baskı yapılmasına kadar pek çok işe müdahil oluyorlardı. İnternetin kontrollü olması nedeni ile önce Şam'daki bazı internet kahvelerine gençler çekilmeye çalışıldı⁵³. Eylül 2010'da iki Suriyeli öğretmenin öğrencilerini dövdüğünü gösteren bir video paylaşımı ile (videoyu gönderen Fransız muhabir Claire Duffett idi) kriz çıkarılmaya çalışıldı ama yönetim derhal iki öğretmeni işten kovdu. Robert Ford, Haziran 2011'de Hama'ya yaptığı ziyaret esnasında göstericiler tarafından zeytin dalları ile karşılanırken, hükümet yanlıları Şam'daki ABD büyükelçiliğinin camlarını kırıyordu. Uluslararası Kriz Grubu'ndan Robert Malley gezi ile ilgili olarak müdahalenin zamanının geldiğini ve etkili yöntemler bulunması gerektiğini söylüyordu. Suriye rejimi ise Ford'un ziyaretini iç işlerine müdahale olarak görüyordu. Bu geziden aylar sonra Dışişleri Bakanı Clinton, Suriye rejiminin meşruiyetini kaybettiğini açıklayarak düğmeye bastı. Müteakiben

⁵¹ ICG, *Popular protest in the Middle East and North Africa (III): The Bahrain revolt*, Middle East report 105 (Brussels: ICG, 2011), pp. 2–9; ICG, *Popular protest in the Middle East and North Africa (VIII): Bahrain's rocky road to reform*, Middle East report 111 (Brussels: ICG, 2011).

⁵² Amnesty International: *Saudi Arabia: protesters and reformers targeted in name of security*, (1 Dec. 2011), <http://www.amnesty.org/en/news/saudi-arabia-protesters-and-reformists-targeted-name-security-2011-12-01>, (accessed 13 Dec. 2011).

⁵³ Duffett, Claire: Facebook, banned in Syria, is widely used—even by the government, Christian Science Monitor, (November 18, 2010). <http://www.csmonitor.com/World/Global-News/2010/1118/Facebook-banned-in-Syria-is-widely-used-even-by-the-government> (accessed December 3, 2010).

BM Güvenlik Konseyi'nden ABD elçiliğine ve benzer şekilde Fransa elçiliğine yapılan saldırılar ile ilgili kuvvetli suçlamalar içeren ifadeler çıktı. Suriye hükümeti geri adım attı ve elçiliğe saldırdığı iddia edilen kişileri tutuklayarak daha iyi güvenlik sözü vermiş oldu.

Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Hukuk

11 Eylül 2001'den beri Amerikan üst düzey diplomatları kamu diplomasisi alanına daha görünür ve tek taraflı bir şekilde müdahil olmaktadır. Örneğin 2009 yılında Pakistan'ı ziyaret eden ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın geleneksel diplomatik faaliyetlerin ötesine çıkarak kamu diplomasisi gösterisine dönüşen ziyaretinde resmi görevlileri bırakıp medya temsilcileri, üniversite öğrencileri, meclis üyeleri, iş adamları ve sivil toplum mensupları ile bir araya geldi. Aynı şey sık sık Türkiye'de ABD veya Avrupa Birliği adına geldiğini söyleyen yabancı diplomatların Güneydoğu Anadolu'ya yaptığı ziyaretlerde de görülmektedir. Diplomatların kamu diplomasisi işlerine girişmesi ev sahibi ülkede süratle ilişkilere zarar verici ve kabul edilemez bir durum ortaya çıkarabilir. Bir taraf diğer ülkenin halkını kendi değerlerini, politikalarını yaymak için etkilemeye çalışırken ve bunun için pek çok program ve yöntem geliştirirken ev sahibi ülkenin yönetsel egemenliği risk altındadır. Kovboy diplomasisi ile ev sahibi ülkenin protokol kuralları aşılarak eleştirilmesi, kirli çamaşırlarının ortaya dökülmesi ve bunun kitlesel medya ile yapılması kolay kabul edilir bir olgu değildir. Bu durum diplomatların Viyana Konvansiyonu'nun 41. Maddesinde yer alan buldukları topraklardaki yükümlülüklerine de uygun değildir⁵⁴.

Geleneksel diplomatlar, buldukları ülkelerde kendi ülkeleri hakkında ihtiyatlı bir şekilde davranırlar. Kovboy diplomatların ülkelerinin değer ve gururunu öne çıkarırken, diplomatik protokolü aşarak ev sahibi ülke egemenliğe zarar verme riski fazladır. 1961 tarihli Viyana Diplomatik İlişkiler Konvansiyonu'nun 41. maddesi, yabancı ülkelere görevlendirilen geleneksel diplomatların görevleri birbiri ile ilgili olsa da kamu diplomasisi alanından ayrı tutulmasını öngörmektedir. Özetle, kamu diplomasisi faaliyetlerinin dışarıda meşruiyet sorunu vardır ve pek çok Batılı ülke ve kuruluş bunu göz ardı etmektedir⁵⁵. Kamu diplomasisinin amacı her ne kadar yabancı ülkelerdeki bireyleri ve kuruluşları bilgilendirmek ve angaje olmak şeklinde tarif edilse de gerçek işlevi hedef ülkelerde toplumsal irtibatlar kurmak ve doğrudan etki kabiliyeti kazanmaktır. Kamu diplomasisi, basitçe, bir hükümetin başka bir ulusun halkını ve aydınlarını, bu ulusun politikalarını kendi avantajına döndürmek amacıyla etkilemeye çalışmasıdır⁵⁶. Kamu diplomasisi yolu ile hedef ülkelere karşı oynanan oyunun ana teması rejiminin otoriter olması, daha az işbirlikçi bir ülke olması, temel hak ve özgürlükler ile ilgili eleştirilerdir. Bunlardan kurtulmanın tek çaresi Batının çıkarlarına hizmet etmek ve işbirliği yapmaktır. Böylece kamu diplomasisi (sert güçle) savaşa başvurmadan rejim değiştirme vasıtası haline gelmiştir⁵⁷.

Hâlbuki 1961 Viyana Diplomatik İlişkiler Sözleşmesi diplomatik ilişki ile verilen imtiyaz ve dokunulmazlıkların (anayasal düzen ve sosyal sistemlerine bakılmaksızın) ülkeler arasında dostça ilişkiler kurulmasına yönelik olduğunu söylemektedir. Nitekim son yıllarda ülkelerin iç işlerine demokrasi ve özgürlük getirmek bahanesi ile yapılan müdahaleler "egemenlik" kavramının yeniden ele alınmasına neden oldu. Devam eden üç tartışmanın ilki egemenliğin değişen doğası, ikincisi Libya'da BM'nin kuvvet kullanılmasına izin vermesi, diğeri ise ABD ve diğer ülkelerin Ortadoğu'da özellikle Suriye, Yemen ve Bahreyn'de ki

⁵⁴ Alam, Shahidul, (2011): *Stretching the Parameters of Diplomatic Protocol: Incursion into Public Diplomacy*, Independent University, p.34.

⁵⁵ Melissen, Jan: *Beyond the New Public Diplomacy*, Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', (Ekim 2011).

⁵⁶ Potter, Evan, (2002). *Canada and the New Public Diplomacy*, Netherlands Institute of International Relations, s.3

⁵⁷ Henrikson, Alan K.: *ibid.*, (2006).

çatışmalara müdahil olmasına ilişkindir. Egemenliğe bir şekilde müdahaleye savunanlar diğerlerini “yeni orta çağcılar” olarak damgalarken, uluslararası hukukun sadece hükümetlere değil vatandaşlara da haklar verdiğini ve uluslararası politikada yeni aktörler olarak bu amaçla kurulmuş teşkiller olduğunu söylemektedir. Ancak, vatandaşlar uluslararası sistemde öncelikle kendi hükümetleri tarafından temsil edilmektedir. Egemen devlet olmak uluslararası sistemde hukuken resmen tanınmanın aracıdır. Uluslararası hukuk bu nedenle egemenliğin koşullarını yeniden ele alarak vatandaşlarını koruma yükümlülüğünü de (R2P) ele almaktadır. Ancak, bugün R2P, güçlü devletlerin zayıf olanlara müdahale ya da işgal etmesinin vasıtası haline geldi.

Türkiye ve Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisi bugünkü pek çok eksiğine rağmen Türkiye için yeni bir olgu değildir. Türkiye’de ülke markasının geliştirilmesi 1923 yılında Atatürk ile birlikte müthiş bir atılım içine girdi. Yeni alfabe, yeni kıyafet tarzı, laiklik gibi yenilikler ülke imajını değiştirdi. Anadolu Ajansı ve (şimdiki adı ile) Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü daha 1920 yılında kurulmuştur. Bugün siyasal bilgilendirme çabaları Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi kamu kurumları tarafından gerçekleştirilen resmi bilgilendirme etkinliklerini içermektedir. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Anadolu Ajansı, Başbakanlık Tanıtım Fonu ve çalışmanın niteliğine göre diğer kurumlar da kamu diplomasisi faaliyetlerine katılmaktadır. 2010 yılında kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü, Türkiye’nin doğru ve etkin bir şekilde tanınması ve bilinmesi için kamu kurumları ile sivil örgütlenmeler arasında koordinasyonu sağlamakla görevlidir.

Türk kamu diplomasisi faaliyetlerine ilişkin bahsedilmesi gereken en önemli kurumlardan biri Türkiye İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA)’dır. Başta Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve Türkiye’ye komşu ülkeler olmak üzere, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle; ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel, eğitim alanlarında işbirliğini projeler ve programlar aracılığı ile geliştirmek amacıyla 1992 yılında kurulmuştur⁵⁸. Gerek TİKA, gerekse Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü’nün mevcut konjonktürde etkili olduğu söylenemez. Bunun temel nedeni ise Türkiye’nin kamu diplomasisi anlayışındaki eksiklikler, ülkenin bir kamu diplomasisi politika ve stratejisi olmaması kadar hükümetin ideolojik yaklaşımları ve dış politika tercihlerindeki çarpıklıklardır. Uygulanan dış politikanın yanlış bir yörüngeye oturtulması, ülke gerçeklerine ve çıkarlarına uygun olmaması halinde kamu diplomasisinin de beklenen sonucu alması mümkün değildir. Türkiye’nin yumuşak gücünün temel dayanaklarından en önde geleni onun modernleşme ve Batılılaşma tecrübesidir. Bu güç mevcut hükümet tarafından Osmanlı mirası olarak algılanarak, İslam dünyası odaklı Yeni-Osmanlıcı anlayış iç ve dış politikanın merkezine konmuştur.

Türkiye, 185 dünya ülkesi içinde nüfus itibarıyla 16’ıncı, toprak büyüklüğü itibarıyla 32’inci ve ekonomik gücü itibarıyla 16’ıncı sıradadır. Türkiye’nin sahip olduğu yumuşak güç, hem biçimi hem de kapsamı itibarıyla diğer ülkelerden farklılıklar arz eder. Üç kıtayı birbirine bağlayan Türkiye, aynı anda bir Avrupa, Asya, Balkan, Kafkas, Ortadoğu, Akdeniz ve Karadeniz ülkesidir. Dünya doğal enerji kaynaklarının % 70’i Türkiye’nin etrafında kümelenmiştir. Türkiye’nin bu coğrafyada temsil ettiği değerler, tarihi birikim ve kültürel derinlik, bir tarafta bölge dinamiklerini harekete geçirmekte, öbür tarafta yeni etkileşim alanlarının doğmasına imkân sağlamaktadır. Balkanlardan Ortadoğu’ya ve Asya’nın içlerine uzanan geniş coğrafyada Türklerin, Kürtlerin, Boşnakların, Arnavutların, Çerkezlerin,

⁵⁸ Bkz. www.tika.gov.tr/TR/Icerik.ASP?ID=23 (erişim 27 Aralık 2009)

Abazaların, Arapların, Azerilerin, Kazakların, Kırgızların, Özbeklerin, Türkmenlerin ve diğer etnik grupların ortak paydası, paylaştıkları ve beraber inşa ettikleri tarihimizin mirasıdır. Türkiye; Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya'da Türkçe konuşan 260 milyonluk bir nüfusun merkezindedir. Bugün Türkiye bu mirasın merkez coğrafyasını temsil etmektedir.

Türkiye'de, 34 yaşının altında 35 milyon internet kullanıcısı bulunmakta ve bu kişiler internette Avrupa'dan üç kat daha fazla zaman geçirmektedir. Türkiye, facebook kullanımında ilk 5'te, twitter kullanımında ise ilk 10'dadır. Avrupa'da kredi kartı kullanımı ortalama yüzde 50 iken Türkiye'de yüzde 60'dır⁵⁹. Türkiye hiçbir sübvansiyondan yararlanmayan 200'den fazla televizyon kanalına, 1000'den fazla radyoya, çok başarılı bağımsız prodüksiyon şirketlerine sahiptir. Türkiye'den çıkan yayınlar dil engeline rağmen etrafındaki ülkelerde ilgiyle izlenmektedir. El Cezire gibi bir kanalın Washington'dan sonra en çok haber yaptığı başkent Ankara'dır. Türk sivil toplum kuruluşları hiçbir devlet desteği olmadan birçok ülkeye çalışmaları için davet edilmektedir⁶⁰. Bütün bunlar, Türkiye'nin kamu diplomasisini ve yeni dönemin en önemli kavramı "yumuşak gücü" destekleyen unsurlardır. Son yıllarda yapılan bazı Türk kamu diplomasisi faaliyetleri şunlardır;

- Milli Eğitim Bakanlığı'na ve TİKA'ya bağlı Türkçe Eğitim Merkezleri'nin, ikili anlaşmalarla Uluslararası Türk Okullarının kurulması ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın vermekte olduğu burslar. Türk Hükümeti, ikili anlaşmalar doğrultusunda, 127 ülkeye ve bazı uluslararası kuruluşlara 2009 sonu itibarıyla toplam 1280 burs vermektedir⁶¹.

- TRT-6, TRT-TÜRK, TRT-AVAZ, TRT- BELGESEL, TRT-Ettürkiye televizyon yayınları. Türkiye'nin Sesi Radyosu, kısa dalga, uydu ve internet üzerinden 32 dilde yayın 73 yıldır dış yayın yapmaktadır⁶². Son yıllarda Türk dizileri, yurtdışından büyük talep görmekte, Balkanlar, Türkî Cumhuriyetler ve Arap dünyasında yayınlanmaktadır.

- Almanya, İran, Irak, İsrail, Kuveyt, Suriye, Türkmenistan, Ürdün'de Türk Kültür Merkezleri⁶³, 2009 yılında Bosna-Hersek ve Arnavutluk'ta, 2010 yılında ise, Mısır, Makedonya ve Kazakistan'da birer Yunus Emre Türk Kültür Merkezi kurulmuştur⁶⁴.

- Türkçe şarkı, şiir, konuşma, özel beceri, genel kültür, dil bilgisi gibi 18 farklı alanda yeteneklerin sergilendiği Uluslararası Türkçe Olimpiyatları, Uluslararası Türkçe Öğretim Derneği (TÜRKÇEDER) tarafından düzenlenmektedir⁶⁵. Türk kökenli ve Türk dili konuşan Türk devletleri ve halklarının birbirlerini daha iyi anlamalarının sağlanması, Türk dili konuşan devlet ve halklarının kültür ve sanatının korunması, yeniden canlandırılması ve gelişmesi yönünde faaliyette bulunması amacı ile Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi (TÜRKSOY) kurulmuştur.

- Son 5 yılda 3.5 milyar dolar civarında kalkınma yardımı yapılması. Türkiye yaptığı bu kalkınma yardımlarının yüzde 44.4'ünü Kafkaslar ve Merkez Asya'ya, yüzde 26.8'ini Balkanlar ve Doğu Avrupa'ya, yüzde 24.6'sını Ortadoğu ve Afrika'ya ve yüzde 3.8'ini de Uzakdoğu ülkelerine yönlendirdi⁶⁶.

⁵⁹ Wall Street Journal: *Türkiye Büyük Fırsatlar Ülkesidir*, Hürriyet, (14.07.2012).

⁶⁰ Sanberk Ozdem, Hakan Altınay: *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*, Sabah Gazetesi, (08 Ocak, 2008).

⁶¹ Milli Eğitim Bakanlığı (2011). <http://digm.meb.gov.tr/burs.html>. (Erişim Tarihi: 18.03.2011).

⁶² TRT (2011). <http://www.trt.net.tr/KurumsalTelevizyonTanitim.aspx>. (Erişim Tarihi: 15.03.2011).

⁶³ Dışişleri Bakanlığı (2011). <http://www.7nfa.gov.tr/turk-kultur-7nerkezleri-turk-dil-ve-edebiyati-bolumleri-ve-turkce-egitim-nerkezleri>. tr.mfa. (Erişim Tarihi: 04.04.2011).

⁶⁴ Yunus Emre Vakfı (2011). <http://www.yunusemrevakfi.com.tr>. (Erişim Tarihi: 12.02.2011).

⁶⁵ Aydoğan, Bekir: *Bir Kamu Diplomasisi Örneği: Uluslararası Türkçe Olimpiyatları*, Zaman, (25.06.2011). <http://tr.fgulen.com/content/view/19436/12/>

⁶⁶ Özkan, Abdullah: *Türkiye'nin Kalkınma Yardımlarında Kamu Diplomasisi Perspektifi*, Kamu Diplomasisi Enstitüsü, (Erişim tarihi; 20 Temmuz 2012) http://www.kamudiplomasisi.org/index.php?option=com_content&view=article&id=97:tuerkiyenin-kalknma-yardmlarında-kamu-diplomasisi-perspektifi&catid=44&Itemid=73

- Afrika ile sosyal ve kültürel ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesi için TİKA'nın sağlık ve temiz su projeleri yanında⁶⁷, 2000 yılından beri 2000 kadar öğrenciye yükseköğrenim bursu verilmiştir. Türk Hava Yolları 2005'ten sonra pek çok Afrika ülkesinin başkentlerine ve diğer şehirlerine seferler düzenlemeye başlamıştır.

Dış politika tercihlerimiz son on yılda ideolojik nedenlerle Orta Asya'dan Ortadoğu'ya kayarken, TİKA faaliyetleri ise Afrika'ya kaydırılmıştır. Türkiye'nin Ortadoğu'daki imajı ise son Arap hareketlerinde ve füze kalkanı krizinde belirginleştiği gibi ABD'nin taşeronu olma imajından öteye gidememiştir. Yukarıda sayılan kamu diplomasisi faaliyetlerinde İslamcı ve cemaatçi bakış açıları hakim olmuş, seçilen coğrafya ve faaliyetlerin arka planında bu tür amaçlara hizmet edilmesi hedeflenmiştir. Büyük potansiyeline rağmen Türkiye, dünyanın en yanlış anlaşılın ülkelerinin başında gelmektedir. Türkiye'yi hala işgalci, baskıcı, inkârcı, vs. olarak tanımlayan çevreler bulunmaktadır. Türkiye, Kıbrıs sorunu, bölücü terör ile mücadele, Ermeni sorunu gibi çok önemli güvenlik sorununda fikirler savaşını kazanamadığı için başarısızdır. Aynı durum Avrupa Birliği üyeliği sürecinde de Türkiye'yi iyi tanıtamamanın faturası olarak ortaya çıkmıştır. Bütün bunların yanında Türkiye'nin politika ve strateji oluşturma alanında yapısal bozuklukları devam etmektedir. Türkiye, yumuşak güç konusunda da yanlış bir algılama içinde olduğundan sert ve yumuşak gücünün kombinasyonu olacak akıllı güç geliştirme vizyonuna sahip değildir. Hâlbuki kamu diplomasisi yumuşak gücün bir vasıtasıdır. Özetle, devlet adamlarımızın vizyonsuzluğu, politika ve strateji oluşturmada yapısal sorunlarımız ve yumuşak güç projeksiyonumuzun olmayışı bu alandaki en önemli sorunumuzdur.

Sonuç Yerine; Türkiye'nin Yapması Gerekenler

Türkiye, on yıllardır kamu diplomasisine önem vermemenin getirdiği sorunlarla boğuşmaktadır ve bu sorunların en büyüğü yabancı kamuoyu tarafından tanınmamak değil, yanlış tanınmak ve kendini dünyaya iyi ifade edememektir. Türkiye'nin kamu diplomasisi imkânlarının neler olduğu, etkili sonuçlar alabilmek için hangi araçları kullanılması ve nasıl bir yol haritası izlemesinin gerektiği gibi konularda bir çalışma yapılması zorunludur. Bu kapsamda, siyasi partiler, sivil toplum örgütleri, üniversiteler, medya ve uzmanlardan da destek alınarak "ulusal bir kamu diplomasisi politikası" oluşturulmalı ve Türkiye'nin imajına yönelik kapsamlı bir stratejisi geliştirilmelidir. Sunmak istenen imaj belirlenmeden önce işe mevcut durumda algılanan imajın ölçülmesi ile başlanmalıdır. Etkin bir kamu diplomasisi için öncelikle ülke çıkarlarına uygun, bağımsız düşünebilen, proaktif bir dış politika anlayışı geliştirilmelidir. Ulusal güvenlik, yumuşak güç ve kamu diplomasisi alanındaki bilinçsizlik Türkiye'nin içinde de kötü amaçlı pek çok örtülü kurgunun ülke içinde ve dışında kurgulanmasına imkân sağlamıştır. Bunlar içinde özellikle yabancı TV uzantıları, misyoner radyolar, basın dünyasının her yerini ele geçirmiş etki ajanları, "dünyaya açılıyorum" diye Türk gençliğini ve öğretim üyelerini yabancıların hizmetine açan üniversitelerimiz başta gelmektedir. Sosyal medyanın kontrolsüz bir biçimde büyümesi de tehlikeli bir potansiyel oluşturmuştur. Türkiye'nin de bu süreçte ulusal egemenliğinin kayan parametrelerini yeniden düzenlemeye, ulus-devlet yapısının dokularını yeniden güçlendirmeye ve nihayet Batılı sivil müdahale sistemi ile mücadelede koruyucu bir mekanizmaya ihtiyacı vardır.

⁶⁷Ünver, Can: *Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Açılımın Kamu Diplomasisi Bağlamında Değerlendirilmesi*, (27 Mayıs 2012). <http://politikaakademisi.org/?p=322>

KAYNAKÇA

Alam, Shahidul, (2011): *Stretching the Parameters of Diplomatic Protocol: Incursion into Public Diplomacy*, Independent University.

American Academy of Diplomacy, *A Foreign Affairs Budget for the Future: Fixing the Crisis in Diplomatic Readiness*, (October, 2008). http://www.stimson.org/budgeting/Publications/Long_Final_11_08.pdf. (Accessed: Sept 21, 2009).

Amnesty International: *Saudi Arabia: protesters and reformers targeted in name of security*, (1 Dec. 2011), <http://www.amnesty.org/en/news/saudi-arabia-protesters-and-reformists-targeted-name-security-2011-12-01>, (Accessed 13 Dec. 2011).

Arab Crunch: *Facebook Population: Arabic The Fastest Growing, English Falls from The Majority Leadership*, (August 30, 2010). <http://arabcrunch.com/2010/08/facebook-population-arabic-the-fastest-growing-english-falls-from-the-majority-leadership.html> (Accessed Dec 11, 2010).

Arsenault, Amelia, (2009). *Public Diplomacy 2.0*, in Philip Seib (ed.), *Toward a New Public Diplomacy: Reinventing US Foreign Policy* New York: Palgrave Macmillan.

Aydoğan, Bekir: *Bir Kamu Diplomasisi Örneği: Uluslararası Türkçe Olimpiyatları*, Zaman, (25.06.2011). <http://tr.fgulen.com/content/view/19436/12/>

Beaumont, Peter: *The truth about Twitter, Facebook and the uprisings in the Arab world*, The Guardian, Friday (25 February 2011).

Comenetz, Jacob: *Innovating Public Diplomacy For a New Digital World*, The Washington Diplomat, (July 27, 2011).

Dalacoura, Katerina, (2012). *The 2011 uprisings in the Arab Middle East: political change and geopolitical implications*, International Affairs 88: 1.

Dışışleri Bakanlığı (2011). <http://www.7nfa.gov.tr/turk-kultur-7nerkezleri-turk-dill-ve-edebiyati-bolumleri-ve-turkce-egitim-rnerkezleri>. tr.mfa. (Erişim Tarihi: 04.04.2011).

Duffett, Claire: Facebook, banned in Syria, is widely used—even by the government, Christian Science Monitor, (November 18, 2010). <http://www.csmonitor.com/World/Global-News/2010/1118/Facebook-banned-in-Syria-is-widely-used-even-by-the-government> (Accessed: Dec 3, 2010).

Fitzpatrick, Catherine A: *The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*, Foreign Policy , (January 7, 2011).

Gedminn, Jeffrey and Walter İsaacson: *Celebrating 60 Years of RFE*, ASPEN Institute, Washington D.C., (September 28, 2010).

George-Cosh, David: *Twitter Plans Arabic website*, The National, (November 17, 2010), <http://www.thenational.ae/business/technology/twitter-plans-arabic-website> (Accessed: Dec 7, 2010).

Ghannam, Jeffrey: *Social Media in the Arab World: Leading up to the Uprisings of 2011*, Center for International Media Assistance (CIMA), (February 3, 2011).

Ghonim, Wael, (2010). *Google Marketing Manager Middle East and North Africa*, Arab Crunch, <http://arabcrunch.com/2010/12/google-mena-ad-spending-is-between-110-130-million-usd-in-2010-100-million-arab-users-will-be-online-in-2015.html> (Accessed: Dec 12, 2010).

Glassman, James K., *Public Diplomacy in the Twenty-First Century*, Interview in CFR, (June 30, 2008).

Glassman, James K.: *Under Secretary of State for Public Diplomacy and Public Affairs, "Public Diplomacy 2.0: A New Approach to Global Engagement"*, (December 1, 2008). <http://www.state.gov/r/us/2008/112605.htm> (accessed January 15, 2009).

Gregory, Bruce, (2008), *Public Diplomacy: Sunrise of an Academic Field*, Academy of Political and Social Science, SAGE Publications, <http://ann.sagepub.com/content/616/1/1274>.

Gregory, Bruce. *Public Diplomacy and National Security: Lessons from the US Experience*, Small Wars Journal, (15 August 2008).

Henrikson, Alan K., (2006). *What Can Public Diplomacy Achieve?*, Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael'.

International Crisis Group (ICG), (2012): *The Bahrain revolt*, On the Bahrain Centre for Human Rights.

ICG, *Popular protest in the Middle East and North Africa (III): The Bahrain revolt*, Middle East report 105 (Brussels: ICG, 2011);

ICG, *Popular protest in the Middle East and North Africa (VIII): Bahrain's rocky road to reform*, Middle East report 111 (Brussels: ICG, 2011).

Interagency Working Group on U.S. Government-Sponsored International Exchanges and Training, *FY2008 Annual Report*, Washington, D.C., <http://www.iawg.gov/reports/inventory/>.

International Institute of Education: *International Student Enrollment Increased by 5 Percent in 2010/11, Led by Strong Increase in Students From China*, (November 14, 2011). <http://www.iie.org/en/Who-We-Are/News-and-Events/Press-Center/Press-Releases/2011/2011-11-14-Open-Doors-International-Students>

Kiesling, John Brady, (2006) *Diplomacy Lessons*, Potomac Books Inc., Washington D.C.

Kruckeberg, Dean and Marina Vujnovic, (2005). *Public Relations, Not Propoganda, for US Public Diplomacy in a Post-9/11 World: Challenges and Opportunities*, Journal of Communication Management Vol.9, No.4, Emerald Publishing Limited.

Larbi, Kaouther: *Resignations rock Tunisia government*, Agence France-Presse (AFP), (18 Jan. 2011), <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5gb0nwSPbPnzoNk93IDUimkVbhrow?docId=CNG.364de1da251ab2f76e561bcf4a3dce18.7c1>, (Accessed 13 Dec, 2011).

Laurie, Clayton D., (1996), *The Propaganda Warriors: America's Crusade Against Nazi Germany*, University Press of Kansas.

Lord, Carnes, *The Past and Future of Public Diplomacy*, ORBIS, Vol. 42, No.1, Winter 1998.

Los Angeles Times: *Egypt may have turned off the Internet one phone call at a time*, Center for International Media Assistance CIMA Research Report: *Social Media in the Arab World*, (January 28, 2011), <http://latimesblogs.latimes.com/technology/2011/01/egypts-internet-blackout-unprecedented.html> (Accessed January 29, 2011).

Malin, Carrington: *Facebook Reach Beats Newspapers in Middle East & North Africa*, Press Release, Spot On Public Relations, (May 24, 2010), <http://www.spotonpr.com/mena-facebook-demographics/> (accessed December 10, 2010).

- MBR Foundation: *Arab Knowledge Report 2009, Toward Productive Intercommunication for Knowledge*, <http://content.undp.org/go/newsroom/2009/october/the-arab-knowledge-report-2009-towards-productive-intercommunication-for-knowledge.en> (Accessed Dec 9, 2010)
- Melissen, Jan: *Beyond the New Public Diplomacy*, Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael', (Ekim 2011).
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). <http://digm.meb.gov.tr/burs.html>. (Erişim: 18.03.2011).
- Morozov, Evgeny: *Why Washington's support for online democracy is the worst thing ever to happen to the Internet*. Foreign Policy Magazine, (January-February 2011).
- Morozov, Evgeny: *How Much Did Social Media Contribute to Revolution in the Middle East?* Public Affairs, (Apr/May 2011).
- Nye, Joseph S. and Anne-Marie Slaughter: *Report of the Working Group on Foreign Policy Infrastructure and Global Institutions*, The Princeton Project on National Security, (27 September 2006). <http://www.princeton.edu/~ppns/conferences/reports/fall/FPIGI.pdf>
- Özkan, Abdullah: *Türkiye'nin Kalkınma Yardımlarında Kamu Diplomasisi Perspektifi*, Kamu Diplomasisi Enstitüsü, (Erişim: 20 Temmuz 2012) www.kamudiplomasisi.org/index.php
- Posen, Barry R. and Andrew L. Ross, *Competing Visions for US Grand Strategy*", International Security Vol.21, No.3, (Winter 1996-1997).
- Potter, Evan, (2002). *Canada and the New Public Diplomacy*, Netherlands Institute of International Relations.
- Rice, Condoleezza Rice, *Transformational Diplomacy*, Georgetown University, Washington DC, 18 January 2006, www.state.gov/secretary/rm/2006/59306.htm.
- Richter, Frederik: *Lively Bahrain Social Media face Government Pressure*, Reuters, (October 21, 2010), <http://www.reuters.com/article/idUSTRE69K2OG20101021> (Accessed: Dec 12, 2010).
- Sanberk Ozdem, Hakan Altınay: *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*, Sabah Gazetesi, (08 Ocak, 2008).
- Schneider, Michael: *Public Diplomacy in the Digital Era – Toward New Partnerships*, Journal of Public Diplomacy, (September 27, 2010).
- The White House: *Statement by the President on the White House Organization for Homeland Security and Counterterrorism*, (May 26, 2009), http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Statement-by-the-President-on-the-White-House-Organization-for-Homeland-Security-and-Counterterrorism/.
- The World Bank Arab World Initiative, <http://data.worldbank.org/region/ARB> (Accessed January 29, 2011).
- TRT (2011). <http://www.trt.net.tr/KurumsallTelevizyonTanitim.aspx>. (Erişim: 15.03.2011).
- Ünver, Can: *Türkiye'nin Afrika Açılımı ve Açılımın Kamu Diplomasisi Bağlamında Değerlendirilmesi*, (27 Mayıs 2012). <http://politikaakademisi.org/?p=322>
- Wall Street Journal: *Türkiye Büyük Fırsatlar Ülkesidir*, Hürriyet, (14.07.2012).
- www.tika.gov.tr/TR/Icerik.ASP?ID=23 (erişim 27 Aralık 2009)
- Yılmaz, Sait, (2009). *Ulusal Savunma Strateji, Teknoloji, Savaş*, Kumsaati Yayınları, İstanbul.
- Yunus Emre Vakfi (2011). <http://www.yunusemrevakfi.com.tr>. (Erişim: 12.02.2011).